

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לב.

עין משפט גר מצוה

ל א מיי פ"ג מל' שופר
ה'ו א סג עשין מז טור
ש"ע ח"ט ס' מקצב טעף
ב:
ל א ב טור ח"ט ס' קיג:
ל ב ג מיי פ"ג מל'
שופר הלכ' מ ופ"ב
מלכות מפלה הלכ' ו
טו"ש"ע ח"ט ס' מקצב
טעף ד:
ל ג ד מיי פ"ג מלכות
שופר ה"ט טור טס:
ל ד ה מיי טו ט'
טו"ש"ע טס טעף ה:

מוסף רש"י
הבו לה' בני אלים
היכרו לפניו את אילי
הארץ (מזרח ו'). מימות
עזרא ואילך. הלי נקט
מימות עזרא. משום דנימו
עברוהו. דכתיב בעזרא
(ממס' מ) ויזוט השם
ויבאט השנה משמתי
(ב"צוה ג). בראשית נמי
מאמר הוא. למשעי
שמיטת וזכרון. ט"ס
ממלכת נבולו (מגילה כא:
לג' הבי"ח).

רבינו הגנאל (המשך)
עוד באו לפרש היאך
סידורו. תניא ר' אומר
קדושת היום שהיא
אתה בחרתנו אומרה עם
המלכות בכריכה רביעית,
מה מצונו כל מקום
שבכתוב ובימים טובים
ברביעית. פירוש אבות
גבורות קדושת השם
ואתהיהו קדושת היום.
וכיון שעמד רבי כר'
עקיבא דמתיבתא הלכתא
כוותיהו. ואפי' רשב"ג
דפליגי על רבי אמר כר'
עקיבא דמתיבתא [ש]היו
למלכות. והא דתניא
לשני ירד ר' חנניה
בנו של ר' יוסי הגלילי
ועשה כר'. עקיבא, אוקמה
רב חסדא מאי לשני
לשנה הבאה. והלכה כר'
עקיבא דמתיבתא אומר אבות
וגבורות וקדושת השם
וכלל מלכות עם קדושת
היום ותוקע. זכרונות
ותוקע. שופרות ותוקע.
ואומר עבודה והודאה
וברכת כהנים ושים שלום.
ירושלמי ר' אב בשם ר'
אבא ב"ר ירמיה תפילה
הוא אומר אלהי דוד וכוונת
ירושלים. ובבבאי הוא
אומר אלהי דוד ומצמיח
קרי ישועה. יום של ראש
השנה שחל להיות בשבת
אומר פותח בשבת
(ל) וחזרת בשבת ויום טוב
בינתיים. ר' יהודה בן פזי
בשם ר' יהושע בן לוי
הלכה כרבנן. [מתני'] אין
פוחתין מעשרה מלכות
מעשרה זכרונות מעשרה
שופרות. והני עשר כנגד
מי. כנגד עשרה הללו אל
בקדוש כול'. רב יוסף
אמר כנגד עשר דברות.
ר' יוחנן אמר כנגד עשרה
מאמרות. והן ויאמר ויאמר

מתחיל בתורה ומסיים בבניא. ולא"ת דכלל דוכתא משמע
דנציזא עדיף מכתובים כדלמך (מגילה דף לה.) כתוב
בתורה ושני נציזאים ומשולש ככתובים וה"ק קראי דכתיבי ככתובי
זרישא והדר נציזאי וי"ל משום דקראי דתהלים משלי ואיזו קדמו
לנציזאים ומה שאנו נוהגים להשלים
בתורה דעבדינן כתיבי יוסי כדלמרינן
נגמרא המשלים בתורה זרין ומשוח
וכן היו ותיקין עושין:
שעת

ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים דברי ר' יוחנן בן גוריון אמר לו ר"ע אם
אינו תוקע למלכות למה הוא מזכיר "אלא אומר אבות וגבורות וקדושת
השם וכולל מלכות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ושופרות ותוקע
ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים: **גמ'** אמר לו ר"ע אם אינו תוקע
למלכות למה הוא מזכיר למה הוא מזכיר רחמנא אמר אידכר אלא למה
עשר לימא תשע דהואיל ואשתני אשתני תנו רבנן **גמ'** ומנין שאומרים אבות
שנאמר והבו לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנאמר הבו לה'
כבוד ועזו ומנין שאומרים קדושת שנאמר **הב' לה'** כבוד שמו השתחוו
לה' בהדרת קדש ומנין שאומרים מלכות זכרונות ושופרות ר"א אומר
דכתיב **שבתון זכרון תרועה מקרא קדש שבתון זה קדושת היום זכרון**
אלו זכרונות תרועה אלו שופרות מקרא קדש קדשהו בעשיית מלאכה
אמר לו רבי עקיבא מפני מה לא נאמר שבתון שבות שבו פתח הכתוב
תחילה אלא שבתון קדשהו בעשיית מלאכה זכרון אלו זכרונות תרועה
אלו שופרות מקרא קדש זו קדושת היום מנין שאומרים מלכות תניא
רבי אומר ^א אני ה' אלהיכם ^ב ובחדש השביעי זו מלכות רבי יוסי בר יהודה
אומר אינו צריך הרי הוא אומר ^ג והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם שאין
תלמוד לומר אני ה' אלהיכם ומה תלמוד לומר אני ה' אלהיכם זה בנה אב
היום מקום שנאמר בו זכרונות יהיו מלכות עמהו והיכן אומרה לקדושת
היום תניא ^ד רבי אומר עם המלכות אומרה מה מצונו בכל מקום ברביעית
אף כאן ברביעית רשב"ג אומר עם הזכרונות אומרה מה מצונו בכל
מקום באמצע אף כאן באמצע וכשקידשו ב"ד את השנה באושא ירד
ר' יוחנן בן ברוקא לפני רשב"ג ועשה כר' יוחנן בן גוריון אמר לו רבן
שמעון לא היו נוהגין בן ביבנה ליום השני ירד רבי חנינא בנו של רבי יוסי
הגלילי ועשה כר"ע אמר רשב"ג כך היו נוהגין ביבנה למימרא דרבי
שמעון בן גמליאל כר' עקיבא ס"ל והא אמר ר"ע מלכות עם קדושת
היום אמר להו ורשב"ג אומר קדושת היום עם הזכרונות אמר להו א"ר
זירא לומר שתוקעין למלכות ליום השני ירד רבי חנינא מאי שני אילימא
י"ט שני למימרא דעברוהו לאלול ^א והאמר רבי חנינא בר כהנא ^ב מימות
עזרא ואילך לא מצונו אלו מעובר אמר רב חסדא מאי שני ליום שני
לשנה הבאה: **מתני' אין פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות**
מעשרה שופרות ר' יוחנן בן גוריון אמר יאם אמר ג' ג' מכולן יצא:
הני עשרה מלכות כנגד מי אמר ^א (רבי) כנגד עשרה הלולים
שאמר דוד בספר תהלים הלולים טובא הוה הנך דכתיב בהו ^ב הללוהו
בתקע שופר רב יוסף אמר כנגד עשרה הדברות שנאמרו לו למשה בסני
ר' יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם היניחו ויאמר
(ויאמר) דבראשית ט' הוה בראשית נמי מאמר הוא דכתיב ^א בדבר ה' שמים
נעשו: ר' יוחנן בן גוריון אמר אם אמר שלש שלש מכולן יצא: איבעיא
להו היכי קתני שלש מן התורה שלש מן הנביאים ושלש מן הכתובים דהו
תשע ואיכא בינייהו חדא או דלמא אחד מן התורה ואחד מן הנביאים
ואחד מן הכתובים דהויין להו שלש ואיכא בינייהו טובא ת"ש דתניא אין
פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות ואם אמר שבע
מכולן יצא כנגד שבעה רקיעים רבי יוחנן בן גוריון אמר הפוחת לא יפחות משבע
ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים ואמרי לה כנגד כהנים
ליום וישארים אמר ^א רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן גוריון: **מתני' אין**

וקציעה בשמיא. למנוחה עם שאר תקנותיו ולהכי תנא תשע תקנות: **מתני' סדר זכרון אומר אבות וגבורות כו' וקדושת היום ושופר**
כו'. דמנוחה בשלש תקיעות של שלש שלש כדמנינא לקמן בפירקין
דף לג'): **גמ' רחמנא אמר אידכר.**

לימא תשע דהואיל ואשתני מלכות
מזכרונות לענין תקיעה שאין תוקעין
בהן אשתנו נמי לפחות מהן: בני
אליס. לישנא דתקופי כמו ואת אילי
הארץ לקח (ויקראל ט'): הבו לה'.
זכירו לפניו האלתנים: מפני מה לא
נאמר שבתון שבות שהרי פתח בו
הסכסוך טחילה. והוא זא להזכיר
על המלאכה שהיא עיקר וכן יפה
לדרוש הואיל והוא ראשון במקרא
והשנייה ראשונה לכולם: אני ה'
אלהיכם. דלעני ולגר תעוזו וסמנין
ליה כדמס' דשביעי זכרון תרועה:
אני ה' אלהיכם. הוא לשון אני
לדון לכס: אף לאן באמצע. והיום
תשע זכרות הן ואומרה כדמנינא:
יד רבי יוחנן בן ברוקא לפני
התניב. לפי שמהו להפגל בנקוס
נמוך קתני ירד: כר' יוחנן בן גוריון.
דמתיבתא: לא כך היו נוהגין ביבנה.
נימי אבא כהתיבא מנהדין טס:
****מתני'** אין פוחתין מעשרה מלכות**
כו': **גמ' הנך דכתיב זהו הללוהו**
בתקע שופר. הנך דהללו אל בתקעו:
כנגד עשרה הדברות. דכתיב זהו
נמי שופרתי ולא שנעמתי אלא ראיתי
ביסוד דכתיב יתקן בן יהודה:
עשרה מאמרות שהעולם נברא בהן.
זרשט השנה: בראשית נמי אמר ^א
הוא. ואף עב גג דלל כתיב זיה
ויאמר יחי שמים כמנאן דכתיב דמי
דכדמימריה נמי איצרי ולא זידיס
דכתיב (תהלים לג) זדצר ה' שמים
נעשו: היכי קתני. הלי דר' יוחנן
בן גוריון הלי מכולם דקאמר אמנאן
קאי לתורה נציזאים ומכתובים קאי
לתורה ומשלים כנגד והכי קאמר
אם אמר שלש מן התורה ושלש מן
הנציזאים ושלש מן הכתובים מכל
אחת ואחת יאל ולא פליג. דכתיב
אלה אחדא דליכנו אמרי עשרה
ואיכו אמר תשעה: או דלמא.
האי ג' אמלכות זכרונות ושופרות
קאי שלש מלכותי ושלש לזכרונות
ושלש לשופרות דהו להו אחת מן
התורה ואחת מן הנציזאים ואחת מן
הכתובים: לא יפחות משבע וכו'.
ואי סלקא דעתך שלש מן התורה ושלש
מן הנציזאים ושלש מן הכתובים לכול ^א
אם כן שבע נמי שבע מן התורה
ושבע מן הנציזאים ושבע מן הכתובים
הוה ליה רבי יוחנן בן גוריון מוסף:
****מתני'** אין מוקיעין זכרון כו':**

מזכירין ^א (זכרון מלכות ושופר)
של פורענות מתחיל בתורה ומשלים בבניא ר' יוסי אומר אם השלים בתורה יצא:
גמ'
דיבראשית, ובראשית נמי מן המניין, כי מאמר הוא, שגא' בדבר ה' שמים נעשו. ירושלמי הני עשר מלכות כנגד עשר
קילוסין שאמר דוד בהללוהו אלו בקדשו וגו', עד כל הנשמה תהלה יח. עשרה זכרונות כנגד עשרה ירויים
שאמר ישעיהו רחצו הזכו. מה כתיב בתריה למדו היטב דרשו משפט אשורו חמורו לכו נא ונכוחה. י' שופרות כנגד
(י' שופרות) וי' בכשים) ופר ואיל ושמעיו. ר' יוחנן בן גוריון אמר אם אמר שלש שלש יצא ואבעיא לן שלש מן
התורה שלש מן הכתובים ושלש מן הנביאים יצא דהו להו ט' ואיכא ביניהן חדא, או דלמא אחת מן התורה אחת
מן הנביאים ואחת מן הכתובים, ואיכא ביניהן שבע בכל אחת מהן. ת"ש דתניא ר' יוחנן בן גוריון אמר לא יפחות
משבע, ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים, ואמרי לה כנגד כהנים ליום וישארים. אמר שמואל
הלכה כר' יוחנן בן גוריון. ש"מ אחת מן התורה ואחת מן הנביאים ואחת מן הכתובים. ומצאנוהו מפורש בתלמוד אין
ישראל הוינן סבירין מימר שלש מכל אחת ואחת, אשכח בני אפילו שלש מכולן יצא. [מתני'] אין מוקיעין של פורענות

(א מגילה ח: ב) [מוספת]
פ"ב הי"ט, א) לעיל יט:
(ו) [ו] [ע"ש] גילה ו. כב:
(ד) [ג] רבי לוי כיא
במגילה כא: ובע"ה דהלא;
(ה) מגילה כא: ו) [ו] יתא
במגילה, ו) [ג] הר"ה רב
המנוח אמר שמואל וגי
הרא"ש ר"ה אמר שמואל,
(ח) [מ]לכות זכרות וספרות
והפירות כ"ל וכו"א
בדברי הר"ה ש"ס ובע"ה
שפירושלמני, ט) [ש]מ
ט,]

תורה אור השלם

- ממזר לרדן הברו לך
בני אלים הברו לך פבדו
ועל: תהלים כט א
הברו לך פבדו שמו
השתחוו לך בהדרת
קדש: תהלים כב
דבר אל בני ישראל
לאמר בחדש השביעי
באתם לדרוש ויהיה לכם
שבתון זכרון תרועה
מקרא קדש:

- ויקרא כד
ארכבם לא תכלה פאת
שדך בקצירך ולקט
קצירך לא תלקט לעני
ולגר תעוב אתם אני
אלהיכם: ויקרא כג כב
וביום שבתכם
ובמועדיכם ובקראים
הדשים ותקעתם
חצוצות על עליהם
ועל זבחי שלמיכם והיו
לכם לזכרון לפני
אלהיכם אני י'
אלהיכם: כדורי י'
ההללוהו בתקע שופר
הללוהו בגבל ובקור:

הגהות הב"ח

(א) גמ' תנא רבי אומר אני
ה' אלהיכם וכתבי וכתב:
(ב) שם ואלהיכם רבי מימא
נר כהנא אמר רב מימא
עזרא: (א) רש"י ד"ה לא
יפחות כו' מן הכתובים לכל
אחד ואחד א"כ שבע
נמי:

גליון הש"ס

מתני' סדר ברכות. עיין
סנהדרין דף מט ע"ב מוס'
ד"ה טף:

רבינו הגנאל

[מתני'] סדר ברכות.
אומר אבות וגבורות כו'.
ואקשינן עלה לר' יוחנן
בן גוריון אם אינו תוקע
למלכות למה מזכיר עשר
מלכות לכתחלה ודאיכא
משלש, דתנן אין פוחתין
מעשרה מלכות מעשרה
זכרונות מעשרה שופרות,
ר' יוחנן בן גוריון אמר,
אם אמר שלש שלש יצא,